

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:
egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Porumbeni-Mici-Kisgalambfalva
Jud. Odorheiu.Felelős szerkesztő: **Derzsi Endre.**

Két nemzedék harca.

A *Lelkipásztor* 1921. évi november havi számában egy rövid hirdetés jelent volt meg „A jövő papjai” címen. A hirdetés arról szólt, hogy Budapest, Pápa, Debrecen és Sárospatak theologiai akadémiáinak növendékei — tanáraik részvétele nélkül — Somogykilitiben és Siófokon országos theologus konferenciát tartottak és ott megszületett egy nyilatkozat, amelyet 29 theologus irt alá és szól vala eképen: „Mi, akik a jelen konferencián részt vettünk, Isten kegyelméből világosan megláttuk azt, hogy csak az lehet igazi lelkipásztor, aki találkozott lelkében Jézus Krisztussal, mint az ő személyes Megváltójával és aki élő összeköttetésben van az örökkévaló Istennel. Kimondjuk tehát hogy azokat, akik nek életében ez a találkozás sohasem történt meg és ez az összeköttetés hiányzik, nem tekintjük igazi lelkipásztoroknak. Ebből levonjuk a konzekvenciát önmagunkra nézve is és lelkünk bensőséges vágyakozásával a csendes órák minél gyakoribb megtartása által arra törekszünk, hogy ez a találkozás Isten kegyelméből a mi életünkben megtörténjék.” Hogy kik voltak ezek az ifjak, akkor nem tudtam. Ma már tudom. Ezek — az a bizonyos új nemzedék, akik quasi

ítélőbiróknak tolták fel magukat és *kimondták* a halálos ítéletet a régi nemzedék felett.

És az a mennydörgő hang, amely disszonánsan csendült ki ezeknek az ifju Timótheusoknak fenti nyilatkozatából, nem maradt elszigetelt jelenség. Közöttünk is kialakult az új nemzedék tábora. És itt is, ott is jelentek meg cikkek, hangoztak el kijelentések, amelyek halálos ítéletet mondogattak a régi nemzedék felett. Ezek közül a megnyilatkozások közül csak egyet akarok megemlíteni. Az *Út* f. évi márciusi számában *Kovács László* hozzászól „Egyházunk megújulásának kérdéséhez.” És hozzászólásában olyan sötét színekkel festi az u. n. régi nemzedéket, hogy még a magyarországi ifju Timótheusokon is messzi tulatesz. „Világos lett előttem — írja többek között — hogy én is, mások is, az egész anyaszentegyház helytelen úton jártunk és járunk . . . Palástot adtak rám, de hitet nem adtak . . . A teológiáról pedig jobb nem szólni . . . Micsoda irányítást kaphatott az a fiatal pap az egyházmegyében, mikor az eszere a leghiresebb káromkodó, a legnagyobb korhely, a legtragárabb beszédű, olykor-olykor pedig sikkasztó vagy uzsorás volt . . . Milyen élőhite lehet annak a papnak, akinek még egy páiyázati vagy beköszöntő alkalmával sincs mondanivalója a gyülekezetnek . . . A papság nem érti, miről van szó . . . Csinálja, amit muszáj. Jelenti azt is, ami nincs. Látszatmunkát végez. De a lelkeket nem tudja a megújulás felé ragadni, mert neki sincs szárnya stb.”

Én az ilyen hangot nemcsak igaztalannak, hanem veszélyesnek is tartom. Mert ha még egy papi ember is ennyire elragadtatja magát, nem lehet csodálkoznunk az olyan megnyilatkozásokon, mint a milyen pl. közelebbről annak a bizonyos névtelen tanítónak „Sáfár adj számot” c. cikke is volt és amelynek méltó párja D. S.-nének (Déva) a *Kis Tükör* okt. 13-iki számában megjelent „Ingyen vettétek ingyen adjátok” c. kimagyarázásnak szánt, valójában azonban papi karunk befektetésére nagyon alkalmas cikke. Vannak

papok — írja a mi keresztyén testvérünk Déváról „akik nem lelki vágytól hajtva, nem Krisztus szeretetétől szorongatva léptek a papi pályára, hanem csak azért, hogy maguknak könnyebb megélhetést biztosítsanak. Ezeknek ajakán az evangélium, az Isten hatalmas evangéliuma elerőtlenedik. Ők nem lehetnek pásztorok, csak béresek, akik fizetést kapnak azért, hogy a juhokat küldjék az igazi pásztorhoz, de ők maguk nem mennek hozzá, így képtelenek arra, hogy másokat is hozzávezessenek, de nem így azok a lelkipásztorok, akiket Krisztus szerelme szorongat, akik megtapasztaltak valamit az életükben, amit nyertek, olyan valamit, amit nem az iskola, nem a theológia, nem a tanítómesterek adtak nekik, hanem Isten ingyen kegyelme. Ezeknek a lelkipásztoroknak a száma azonban — úgy itéli meg a mi keresztyén testvérünk Déváról — *kevés*.

Tehát közöttünk is kialakult az új nemzedék tábora. A bizalmatlanság egyre nőtt. A feszültség egyre élesebb lett. A harc kitörése csak a kedvező alkalomra várt. És amikor az új nemzedék a *Lelkipásztorok Szövetségének* formájában nyilvánosság elé lépett, kitört a harc. A többi aztán gyorsan, természetsszerűleg és *mesterkélttség nélkül*, feltartóztathatatlanul következett. Amily szívosan bátyázta körül magát az új nemzedék a *Lelkipásztorok Szövetségének* * alapszabálytervezetével és programpontjaival, épen olyan ön- és céltudatosan keresett magának védelmi állást a másik tábor a *Lelkészegyesületben*. Hogy aztán a harc kimenetele a tordai konferencián olyan lett, amilyen lett, az szinte a csodával határos, mindenre gondolhattunk, csak erre nem.

Mindezeket azért kívántam elmondani, mert *Az Út* szept. havi számában „Egyházunk problémái a tordai nagyhét tükrében“ címen egy cikk jelent, amelyben cikkíró megemlékezvén a *Két nemzedék harcáról* — szembeállítja egymással az alázatos pásztort és a tiltakozó bérest, akárcsak a mi keresztyén testvérünk Déváról — és kifejezetten az új nemzedék törekvéseinek ad igazat. A cikk írójával abban

egyetértek, hogy a két nemzedék harcában a tordai határozat nem jelent végleges döntést, hanem csak prolongálást — és hogy ez így történt, azt én is sajnálom. Azt azonban határozottan tagadom, mintha komoly és ref. lelkipásztorhoz méltó kapcsolat, csakis a Szövetség programja alapján jöhetne létre, Mert ma is állom a harc kezdetén leszögezett elvi álláspontunk minden szavát: „csak úgy lesz a papságot egy táborba egyesíteni akaró szervezetnek (legyen az Lelkészegyesület vagy Lelkészek Szövetsége) a programja a mi programmunk, ha azt a papság maga alkotta meg, ha abban benne mindenünk vágya, lelke, akarata és imádsága“.

Én a papságnak új és régi nemzedék szerint való megkülönböztetését és szembeállítását — nem tartom szerencsés gondolatnak. De ha már megtörtént, ha több nemzedék nincs és egyikbe nekem is bele kell tartoznom, habozás nélkül a régi nemzedéket választom. És nyugodt lélekkel merem állítani, hogy a régi nemzedéktől nincs oka senkinek félteni az anyaszentegyházat. Az a halálra ítélt régi nemzedék, amely kezdetben kitermelte volt a magyar reformátorokat, majd a protestáns gályarabokat és a letűnt évszázadokon át azokat a kopott palástu magyar kálvinista lelkipásztorokat, akik megőrizték és fenntartották az anyaszentegyházat az új nemzedék számára is — elég erősnek érzi magát arra, hogy — Isten segedelmével — megtartsa azt, ami őreá bízott. Elég erősnek érzi magát arra, hogy — Isten kegyelméből — a saját lábán járjon és külföldi receptek helyett saját maga állapítsa meg teendőit. Elég erősnek érzi magát, hogy nem „új utakon, gyorsabb tempóban és megváltoztatott eszközökkel“, hanem a „semper reformari debet kitaposott útja és módja szerint“ (idézetek a Kovács László fentemlített cikkéből) megújuljon és ujitson, meggyógyuljon és gyógyítson.

S még csak egyet! Az „Egyházunk problémái a tordai nagyhét tükrében“ c. cikk írója a két nemzedék harcát, véleménykülönbségét „ma már úgy látszik kiegyenlíthetetlennek minősíti.“ Én nem látom annak. És ha mégis az lesz,

az új nemzedék csak magára vessen. Mert bennünk meg van a hajlandóság a harc megszüntetésére, a véleménykülönbségek kiegyenlítésére, csak egyre nincs — hogy bárki is rólunk — nélkülünk döntsön. Mint ahogy tették azok a bizonyos ifju Timótheusok, akik „kimondták“ a halálos ítéletet a régi nemzedék felett vizsgálat, tárgyalás és kihallgatás nélkül.

D. E.

»Több világosságot.«

Meg kell állapítani, hogy a tordai kongresszus, amint a sajtó eddigi közleményeiből látszik, bizonyos foku *világosságot* vetett a romániai református lelkészek régóta vajudó tömörülésének kérdésére is.

Örömmel olvasom az előadó idevonatkozó fejtegetéseit, melyeken az alfától az omegáig, mint egy már biztos medret ástott folyam felszínén a habok bizonyos nyugodt méltósággal hömpölyögnek alá a gondolatok. Komoly, biblikus, kánonikus és legális szellem jellemzi az alapfelfogást, melyre logikusan építi fel a maga »határozati javaslat«-ának kásztrumát. Ugyanílyszerű érzésekkel tölt e mi lapunk szerkesztőjének és a »vécsiek« javaslata is.

Igen, mert ez a lényegében *három* javaslat, mint egy a való életből vett fotografia, vagy festmény hiven tükrözi vissza azokat az akarát-áramlatokat, melyek az erdélyi református Sion papsága lelke tengerének speciális életében a ható életerőket képviselik. Mégis érzem, hogy „*több világosságot*“ kell vetíteni arra a lelki képre, mely az említett javaslatok folytán öntudatunkban kialakul. „*Több világosságot*“ és annak révén melegebb, hatékonyabb, magát láthatóbban kifejtő, lebirhatatlan, ellenálhatatlan, győzedelmes (mert Krisztusi szellemben *örök világosságban* gyökeredző) életet... ez mondandóim programja.

E program, ilyyszerű felfogása megengedi, sőt megköveteli, hogy a *hivatalos* előadói véleményre is egy kis fényt, egy kis világosságot vetítsünk. Így, mindenekelőtt ide iktatom, hogy az én szemlélődésem világában úgy tűnik fel az előadó állásfoglalása mint a *törvény theoriája*. Nem kifogásolhatom alapjában. Nem, mert hiszen egész kereszténységünk azon a *tízágú törvény betöltésén* alapul, melyet a tűzből szóló Örökisten (V. Móz. 4 : 32) ajakáról igyekezett a nagy népvezér átcsepegtetni nemzete vérébe s melyről maga Jézus is azt mondotta, hogy éppen nem akarja eltörölni, sőt inkább igaz értelmében érvényre juttatni úgy az Ómaga, mint az egész emberiség életében (Máté 5 : 17).

Mondom: nem lehet helyteleníteni azt a vélekedést, mely nemünk fejlődésének kánonjául a törvényt ismeri el, mert hiszen az minden időkben a legjobbak, legnemesebbek felfogásának és ebből származó akarátának a mindennapi társadalmi életbe való átültetését célozta és célozza magában a tételes jogban is, de hangsúlyozom, hogy mint mindenütt, e téren is óvakodni kell a *tulzástól*, mert hiszen Istennek Szent Lelke a *világ végezetéig* jelen leendő mi közöttünk az írások szerint, amiből következik, hogy az ember lelki életében végtelen idő-kig tart a fejlődés s így sem az E. T. I. t. c. 56 §-a, sem 1923-ki közgyűlésünk 70 §-a (sic!) nem megálló pont, nem örökidőkre szóló határárkő! Maga a határozati javaslat is elismeri e felfogás igazságát, midőn a »legközelebbi törvényalkotás«-ra bizza az említett §-oknak »*törvények közé*« való felvételét.

Summa summarum ez a javaslat, a Szentlélek vezetésétől származtatott »Törvény« elismerése és nagyrabecsülése mellett is új »Törvény«-től vár életet, tehát alapjában a meglevőt lebecsüli s mert az új még csak embriójában, ha meg van, tulajdonképpen *stagnálásra* itéli a meg nem szüntethető életet, megfélemlítve arról, hogy aki az eke szarvára vetette kezét, annak nem szabad hátra, hanem csak *előre* kell néznie s az Istennek működő Szentlelkét meg nem olthatja sem a jeruzsálemi szünedrium, sem a tridentinusi zsinat, sem semmiféle »gyülekezet«, mert az még a gyalázat keresztféjére feszített, elföldelt, sziklabolttal lezárt, lepecsételt, fegyveres erővel őrzött kioltott életlobbot is lángoló, dicsőséges, a poklokban is diadalmat vett *isten* élettel szítja fel —: az emberiségnek — Isten gyermekeinek *több világosságot*, életet adandó.

Szerkesztőnk javaslatát, mely három erős fő- és három *mellék*-pont alatt szintén szilárdan körvonalazza álláspontját a lelkészi élet *praktikuma theoriájának* látom az én világnézetem — már olyan-amilyen — égboltja alatt. Rövidebben ez az álláspont a lelkészkezdő papság illetve a »*theologiai praktika*« *theoriája*. Mit akar jelenteni ez az elnevezés, ez a megjelölés? Egyszerű dolgot, Azt t. i. hogy hiába hangoztatja az akadémiai vagy egyetemi megcsontosodott (tehát feltétlenül *előítéletes*) professzori gondolkodás, hogy a papok zöme belehalt a mindennapiság posványába úgy magán, mint egyházi és társadalmi életét tekintve, mert ime *theoriai*, elméleti, lelki, — annyira-mennyire — profétai meglátásai vannak az iránt, hogy szinte emberfeletti nagyhorderejű elhívását miképpen teljesítheti az emberiség életének napikenyeréért tülekedő tarka sokadalmában. Mert bizonyos foku profétai átérzés és meglátás van abban, hogy az Istentől egyen-egyen, tehát *személy szerint* elválasztott, elhívott és így meg is dicsőített lelkek.

beléssák miképp abban a szervezetben, abban a társadalmi alakulatban, abban az anyaszentegyházban, melynek előbb-utóbb istenországa mennyei képeré kell átalakulnia, ők maguk is csak egy-egy tagot, egy-egy csavart, kereket vagy tengelyt alkotnak s így egyaránt személyválogatás nélkül alkalmazkodniok kell a Lelkek lelkének amaz irányításához, melyet Bálám a maga tulfutott elfogultságában az őt cipelő számár makrancosságából tanult meg. Értem tehát eszerint tökéletesen ez álláspont képviselőjének azt az egyéni őszinte megnyilatkozását, hogy »törtétek kijelentések, voltak személyeskedések« *infra et extra muros*.

De minél inkább értem és átérzem ezt, annál inkább tudom méltányolni *theologiai praktikájának* azt a *theoriáját*, hogy az »elméleti theologus« és »gyakorló pap« között fennálló »szakadékot áthidalja«, majd a lelkészek tömörített egysége, mint ahogy kiküszöbölt úgy szólván minden ellentétet a tanítványok és népek sokaságának felfogásából első pünkösztkor az a bizonyos jóeli lélek, melyet Jehova egyenesen örök önmagából lehelt át a töprengő és beteg emberi lélek ujjászületésére, ujjáteremtésére mint az embernek első megteremtésekor annak anyagi természetébe belé lehelte a megmozdulás és öntudatra ébredésnek energiáját.

Magam azonban nem csak a theoretikus és praktikus, individuáliter is különálló theologusok között fennálló „*szakadékok áthidalását*“ várom az egységesített lelkészi kar tömörülésétől, hanem várom főképpen annak az ellentétnek kiküszöbölését, mely minden egyes lelkészben élő vaióság a »testi ember« és a »lelki ember« között; várom annak a példaadó életnek gondolatainkban, szavainkban és tetteinkben való megnyilvánulását, melyet megkövetel elhivatásunknak magassága, varázsa és a Krisztus lelki képéről reánk vetített istenfiusági *világosság*nak csalhatatlan és mindeneken diadalmaskodó dicsősége. Aki »meggyőzte a világot« egymás hitének »hitből-hitbe« való átcepegtetése által megsegít minket is arra, hogy mint „*Lélektől születettek*“ minden kicsinyeskedés, féltékenykedés és önzés vonását lemoszuk lelki arculatunkról s Annak képe hasonlatosságát öltözzük magunkra, ki az Atya, a Fiu és Szentlélek egységében úgy jelentette ki magát, mint a múlt, jelen és a jövő, az ok, okozat és a cél, az eszme, a lényeg és a lét egysége, aki „*minden mindenkben*“ mert nélküle se Eszme, se Anyag, se Törvény, se Ég, se Föld, se Idő, se Tér, se Forma; szóval, semmi de semmi se volna...

„*Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletes*“ (Máté 5: 48) — ezt a parancsot életünk valóságos leélésében csak úgy közelíthetjük meg, ha mi kicsiny, törékeny cserépedények *együttessen* is

Isten kezében úgy nőünk a „*Lelkészek Társaságában*“ *egységé*, mint ahogy az Ő törvényei szerint »a porszemekből szikla alakul«, mint ahogy a »Világnak ama *világossága*« befogadása révén a sötétségből világosság, »a halálból élet támad. Egy szó, mint száz, a tárgyalás alatt álló javaslat szerint, bármily messze van a célzat testet öltésének időpontja, az ez irányban való törekvés megindítását nem tolja ki egy még össze sem hívott zsinat munkakörébe, hanem egy bizottság momentán kiküldésével: azonnal bele igyekszik vágni sarlóját az érett gabonába. S mert az aratni való gabona ugyancsak sok és nincs idő a halogatásra, e javaslatnak értéke: *felette áll a hivatalosnak*.

Ámbár »hivatalos«-nak mondtam az előadói javaslatot, mert hiszen a megbízást *hivatalos* kézből vette a szereplő, mégis inkább ráillik e jelzés a *harmadik javaslatra*, mely a *hivatalos* lap egyik számában hozott alapszabálytervezetet akarja tételni a lelkészek együttműködésének normájává, azt az alapszabálytervezetet, melyet a mindig funkcióban álló egyházkerületi legfőbb *hivatalos testület* — a »permanens« igazgató tanács — már a közlés tényével ugyszólván approbált. Ámbár, bármily magasan álló, de mégis büróból indul útjának ez a javaslat, lehetne jellege megrögzítéséül a »büró« szót is használni e sorokban, mégis a *tudomány teoriájának* nevezem az abban kifejezésre jutó álláspontot. »Büró« és »tudomány«?! Mily messze áll egymástól e két fogalom jelentése! Amaz a szorgos munka, az »okulárés rubrika, ez pedig a nyugodt szemlélődés, elvi elmerülés műhelye. És mégis a mi kerületünkben ez a kettő olyan közel ért egymáshoz. Nem csoda, hisz négy professzor ember jutott rövid egy emberöltő alatt a püspöki székre minálunk s így illik is, hogy a »tudomány« terméből, ugyszólván egyenesen a »büró« műhelyébe nyiljék az üveges kétszárnyu ajtó.

Hogy alapjában »szép«, sőt »gyönyörűséges« dolog volna a tudomány eredményét a büró szoros rendelkezése után a mindennap életbe egyenesen átvinni: azt állítom. Nemcsak, hanem egyenesen yalami csodás: isteni dolognak tartanám. Hiszen maga a keresztyén-ség is úgy ahogy előttünk rendszeres művekben megjelenik: egy tudomány, mely az égből ered s oda ragadja magával azt, ki méltóképpen életelemévé tudja tenni azt. Életforrássá lesz ez, mely a Lélektől született embert viszi magával előbb a maga csörgedező picinyke tiszta erében, hogy csermellyé, majd patakká, folyóvá, folyammá dagadjon s végeredményében beleszakadjon a lét alakulatainak csendes tengerébe, honnan fölszáll a rajta evezőnek lelke a magasságban lakozóhoz, kinek lénye a »vizek felett lebeg«, (I. Moz. 1:2) s minden életnek eregetője, mint teremő Atya.

Csak hogy ma csodák, pláne ilyenszerű csodák nem teremnek. Pedig milyen jó volna. Hiszen akkor előbb-utóbb nem is kellenének papok, a kikkel »annyit kell bajlódni,« hanem jönnének a bűrből egyenesen a hivekhez a rendelkezések s úgy menne a dolog, »mint a parancsolat?« Igen! mehet-jöhet gyorsan a parancsolat, mert az könnyen terem. Mi szebb mint: »Urnak lenni mindenk felett?!« (Mádács.) Ám a dolgok rendje nehezen igazodik emberi parancshoz. Ezért van az, hogy bármily komplikált formában jelent meg tervezetében a szervezet — »Komandó«: a lelkészség nem akaródzik alkalmazkodni hozzá. Nem, mert megérzik rajta annak a barátságának szaga, melyből elődeinkben a zárdabontó hős Luther után, Kálvin rendszerében megszabadultunk — hála Istennek — mi is. Nem szemforgató, magát elkülönző barátnak kell lenni a kálvinista papnak, hanem kovásznak, mely belevegyül a lelki élet tápanyagának, téstájába s mint a morális erőt szülő igének hordozója a társadalmi élet felszínére vetődő nemes cselekedetek rugójának... igen ennek kell lennie.

Ne csodálkozzék, hát senki azon, ha a tordai értekezlet napirendre tért azon javaslat felett, mely a *tudomány theoriáját* középkori zárkák révén akarja az élet formálására törekedő lekipásztoroknak »zsinórmértékül« alkalmazni.

E három letárgyalt javaslat után azért nem veszem tollamra boncolni a zöldasztalra tett negyedik javaslatot, mert azt a »Vécsi Szövetség«-re vonatkozó részében egynek tartom a »tudomány theoriá«-ját képviselővel. Egynek, mert hiszen a mennyire, ezidőszerint átlátok a szítán, szememben, a hivatalos lapban megjelent tervezet semmi más mint a »vécsi«-nek kiszélesítése, átformálása, hangzatosabbá tétele — ha úgy tetszik: elburkolása... A mi pedig másik részét illeti a javaslatnak — már akár csakugyan a lelkészek igazi »*együlműködése*« szempontjából volt mondván akár pedig csak taktikai felvonultatás a végre, hogy a »*Vécsi Szövetség alapszabálya ne érintessék*« — azt egyenesen magamévá teszem.

Nem lehet ugyanis e »dolognak« holt pontra jutni az által, hogy a tordai értekezlet elfogadta az előadói javaslatot. Nem, mert e tény által nem akarta »ad graecas calendas« halasztani az ügyet, hanem csak meghajtotta zászlóját a komoly előadó »esperesi« és a »verbum episcopale« előtt. Jól tette. »Lassu viz partot mos«. *De mossa is ám az a lassu viz a partot!* meg ne álljon haladjon a maga útján. Haladjon, mert az álló viz okvetlen megposhad!

Bár szűkre szabott korlátok között hát:... de fogjunk bele a munkába. Álljunk egyházunk súlydező szekere elébe. Vonjuk előre

teljes erővel azt. Így tettek őseink is. Szűkök lesznek az egyházmegyei korlátok?! Ne busuljátok azért barátaim egy cseppet se, hiszen tudjátok, hogy az új bort nem töltik ó tömlőbe, se új folttal nem földjék a régi posztót.

Ha ilyen lesz valójában a mi munkánk, ha nem fér meg az adott keretekben, mint a csira széttöri burkát, mert így kell lennie. Isten végezése ez.

Ennek szent tudatát akarom ezuttal lelketekbe önteni kollegáim! Kiknek igazán szívében fogant az egyesület eszméje, tegyük úgy mint az igazi anya Salamon előtt. Eljen a csecsemő. Nőjjön virágozzék; bármely cím alatt; bármely névvel, bármely formában. Csak ketté ne vágassék. Csak élete gyertyája el ne oltassék.

Magam még ma megindítottam a mozgalmat az iránt, hogy Egyházmegyéinkben felvegyük csecsemőnk élete megtartására az elejtett fonalat. — Ni csak ott van a sásban! A Nilus partján! Fogjátok meg ti is a fonalat. Vonjátok szárazra. Tápláljátok! Ne csüggedjete!

A »Világ Világosságá«-nak lesz gondja arra, hogy minden igazán élni és működni kívánó léleknek megadja ez irányban a szükséges:

„Több világosságot.“

Etéd, 1928 szeptember 17.

Csia Kálmán

„Ugy fénylők a ti világosságtok az emberek előtt...!“

Aelius Aristides — született Kr. u. 117-ben a myziai Hadrianopolisban, meghalt 189 körül — híres szónok és tudós, nagy utazásain a világot ismerni tanulta. Beutazta Ázsiát, Görögországot, Itáliát, Egyiptomot és Áthiopiát, Midőn a földrendés 178-ban Szmirna városát romba döntötte, szónoki képességével rábirta Markus Aurélius császárt, hogy a város újjáépítését gazdagon támogassa, amiért a lakosság ércszobrot állított neki és Szmirna városa újjáépítőjének nevezték el. Aelius Aristides sokat foglalkozott vallásos kérdésekkel is és buzgó, lelkes képviselője volt azon irányzatnak, hogy a pogány kultusz legyen egyetlen népvallássá. Nem volt elfogult a keresztyénség iránt s. mint ellenfél, praktikus nézőpontról figyelte a keresztyénséget. Józan ítélőképességgel bírt, miután sok nép kultuszát tanulta megismerni. Ujabban egy iratát fedezték fel, melyben a keresztyénséggel foglalkozik. Ezen iratát a 145 és 171 évek között írta. Ebben ezt mondja:

»A keresztyének azt állítják, hogy ők az igazságot keresik és azt meg is találták; irataikból az tűnik ki, hogy az igazságot ismerik és

jobban értik, mint minden más népek, nemzetek. Nevezetesen ők azt vallják, hogy hisznek Istenben, a menny és föld teremtményében, akitől és aki által származott minden valóság, akitől parancsolatokat is kaptak, amelyeket bensejükbe vésnek és a szerint cselekednek a jövő világ reményében és várásában. „Ezért nem követnek el házasságtörést és paráznaságot és őrizkednek attól, hogy hamis tanubizonyságot tegyenek és gondosan vigyáznak arra, amit rájuk biznak. Nem kívánják, ami a másé, tisztelik atyjukat és anyjukat és jót tesznek alattvalóikkal és igazságosan ítélnék. Az istenek képeit nem tisztelik és amit akarnak, hogy az emberek velők cselekedjenek, azt cselekszik ők is másokkal. A hust, melyet az isteneknek áldoznak, ők nem eszik; tisztátalannak tartják azt. Áldják azokat, akik őket átkozzák és irgalmas-ságot tanusítanak irántuk; ellenségeikkel jót tesznek. Asszonyaik tiszták, mintha hajadonok lennének és leányaik szemérmesek és a férfiak tartózkodnak minden meg nem engedett viszonytól és mindentől, ami nem tiszta, a jövő világ reménységéért. Szolgáikat (rabszolgáikat), úgy a férfi, mint a nő szolgáikat, mint saját gyermeköket nevelik keresztyénekké és szeretik őket; és ha keresztyénekké lesznek: fitestvéreiknek és nőtestvéreiknek nevezik őket kivétel nélkül. Idegen isteneket nem imádnak és életök ismertető jele az alázatosság és a nyájasság. A házugságot nem ismerik; egymást szeretik; nem vonakodnak az özvegyek segélyezésétől és az árvákat oltalmazták, ha elnyomják azokat. Akinek amije van, megosztja azzal, akinek semmije sincs minden zuglódás nélkül; és ha idegen megy hozzájuk, házukba fogadják és örülnek, mintha testszerinti testvérükre találtak volna. Nem nevezik egymást testszerinti testvérnek, hanem lélekszerinti testvérnek, Istenben.

Ha egy szegény hal meg közülök, gondoskodnak annak lehető tisztességes eltemetéséről. És ha értesülnek arról, hogy közülök valakit elfogtak, vagy bajba jutott a Krisztus nevéért, mindnyájan részt vesznek bajában és ha csak tehetik, megszabadítják őket. Ha valaki közülök szegény és nagyon szűkölködő és nem tudnak rajta segíteni, akkor örömet böjtölnek, hogy a szükséges segítséget előteremtsék.

Amit Krisztus tanított nekik, azt törvénynek tekintik és hiven követik és magaviseletüket az igazság és a fegyelmezettség jellemzi. Minden reggel, sőt minden órában dicsérik és dicsőítik az Urat, az ő Istenüket irántuk tanusított kegyelméért. Evésük és ivásuk előtt hálát adnak neki. És ha ez igazak közül valaki meghal, örülnek; és akik a halottat kísérik és eltemetik, hálát adnak Istennek, mintha valaki más lakóhelyre költöznék. Ha gyermekeik születnek, hálát adnak Istennek, és ha az már kisdéd korában meghal, hálát adnak, hogy eltávozott a világból, mielőtt a bűnt megismerte volna. Ha ezzel ellentétben család-

tagjaik közül valamelyik bűneiben hal meg és istentelenségben távozik, könnyeiket hullatják és zokognak érte, mintha valaki a saját megbüntetésének sietne elébe. Ilyen törvények alatt élnek a keresztyének és életök megegyez azzal».

Itt tehát a keresztyénség úgy lett, a világ szemei elé állítva, mint élő valóság. Itt nincs csak látszat s üres szó. *„Nem beszédben áll az Istennek országa, hanem erőben.”* (I. Kor. 4:20.) Szükségünk van mindegyikünknek arra, hogy a saját keresztyénségünket ezen mérték szerint mérjük meg, amelyet egy pogánynak bizonyágtétele állít lelki ismeretünk elé.

„Ugy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat!” (Máté 5:16.)

A »Schwert und Schild« című lapból, közli:

Rédei Károly, evang. lelkész.

IRODALOM.

Felhívás lelkész és tanító testvéreinkhez.*

Midőn Isten jóvoltából ott állunk, hogy a *Harangszó* VIII-ik évfolyamának megindításáról gondolkozunk, indítva érezzük magunkat arra, hogy a megindulás előtt szeretettel forduljunk lelkész és tanító testvéreinkhez, akiknek megértő magatartásától függ első sorban néplapunk sorsa. A hét éves mult után, amely a nehéz, uttörő munkán szerencsésen átszerezett és amelynek eredményeképpen az Isten iránti hálával állapíthatjuk meg, hogy a léte, fennmaradhatása emberi számítás szerint biztosítva van, feljogosítva érezzük magunkat arra, hogy reménységgel tekintünk azon jövő elé, amely kifűzött célja felé lapunkat egy lépéssel közelebb viszi.

Célunk pedig nem kevesebb, mint az, hogy olyat adjunk, azt adjunk és úgy adjuk, amit a lelkek kívánnak, ami a mi református népünk lelki szükségleteit kielégíti és ami az utat a lelkekhez megtalálja. Azt akarjuk, hogy lapunk — különösen falusi hiveink előtt — nélkülözhetetlenné és Isten országa építésénél pótolhatatlan eszközzé váljon. Nehéz feladat, de azonnal könnyűvé válik, ha mi, népünk ter-

* A magam részéről is, aki más irányu elfoglaltságaim és családi körülményeim miatt kénytelen voltam a *Harangszó* felelős szerkesztésétől visszalépni, meleg szeretettel ajánlom e lapot olvasóink szíves figyelmébe. Ez a mi egyetlen vallásos néplapunk. Anyagi és szellemi támogatása tehát mindannyiunknak legelemibb, erkölcsi kötelességünk. D E.

mészetes nevelői, a lapot magunkénak valljuk és erőnk szerint támogatjuk.

Lapunk 7 éves múltja több oldalról váltott ki kritikát önmagáva szemben s mi anélkül, hogy a legtöbbször jogos kritikák ellen nehezteltünk volna, sőt a legtöbbször a magunk által is érzett hiányok elenyésztetése ellen küzdve, az összes kritikák hatása alatt egy súlyos ítélet súlyát éreztük rajtunk keresztül a romániai református egyház egyeteme ellen, amelynek vezetősége nem volt képes egy időszaki néplapot úgy ellátni szellemi termékekkel, hogy abból a szerkesztő szerkeszthessen és nem tudott számára olyan anyagi lehetőséget biztosítani, hogy a jogos kívánalmaknak eleget tehessen.

Lapunk szerkesztőségében annyi változás lesz, hogy a Derzsi Endre eddigi felelős szerkesztő helyét, aki a Református Lelkészek Lapjával van lefoglalva, Márk Mihály agyagfalvi lelkész foglalja el. A lap az eddigi terjedelme mellett dec., jan. és febr. hónapokban minden vasárnap megjelenik és az előfizetési díj 50 leu marad. Az első szám azonban 2 héttel a rendes idő előtt elhagyja a sajtót s ezért szeretettel kérjük testvéreinket, hogy mindent tegyenek meg lapunk minél szélesebb körben való elterjesztését és szellemi támogatását illetőleg s az előfizetők számát legkésőbb dec. 1-ig bejelenteni sziveskedjenek. A lapra vonatkozó mindenféle megkeresések a ref. lelkeszi hivatal Agyagfalva—Lutița. P. u. Mugeni. Jud. Odorheiu küldendő. Kiváló tisztelettel

A „Harangzó” szerkesztősége.

KÜLÖNFELÉK.

Kolozsvári egyházmegyénkben f. évi szept. 26-án és 27-én egyh. megyei közgyűlés s azzal kapcsolatban lelkeszi és tanítói konferencia tartatott a theol. fakultás dísztermében. 26-án d. e. 10. órákor közös ének s Máthé Sándor esperes ur imádsága emelték lelkünket a mi Atyánkhoz. Elnöki megnyitó, névsorolvasás, megalakulás és dr. Nagy Géza, Maksay Albert, Deák Ferencz, Székely János békebevezése után esperes, főjegyző, számvevő, tan-

ügyi előadó és belmissziói előadó aai. tartották meg szokásos évi jelentéseiket, melyek ezuttal igazán hű szellemi képét és állapotrajzát nyújtották egyházmegyei életünknek. Letárgyaltatott a 70—1923 sz. egyh. ker. közgyűlési határozat, amelynek érvénybe tartása mellett egyhangu állásfoglalás (egyetlen hozzászólás sem volt) önként következett abból a tényből, hogy a tordai nagyhét után voltunk. Jóváhagytak a kolozsvári dalkarok és egyházmegyei

tanítókörök alapszabályai. Dr. Imre Lajos professzor egyh. kerületi lelkészi képviselővé választatván (néhai Péter Károly helyére) közgyűlés esperes aa. zárószavaival d. u. 1 órákor véget ért.

D. u. 4 órákor kezdetét vette a konferencia Kertész Márton vajdakamarási lelkésztársunk »A keresztyén református nevelés lehetőségei az iskolában« c. bevezető előadásával. A magas színvonalu előadás nyomán élénk eszmecsere fejlődött ki. Csak anynyi hiba történt, hogy a témától kissé eltértünk, amennyiben a feladat az lett volna, hogy a súlyos konkrét adottságok közt ismerjük fel azokat a lehetőségeket, amelyek megvalósításával elérjük, vagy legalább megközelítjük nevelésünk célját, az ideált. E helyett csak a célkitűzésről, az ideálról volt szó csupán. A Krisztus kialakításáról a gyermeki lélekben, hogy így kifejlődjék benne a »jó ember«. Itt is egy kis tévedést látok. A Krisztus befogadásával nem arra nyerünk hatalmat, hogy jó emberek legyünk, hanem hogy Isten fiaivá legyünk. Ennek megfelelően a keresztyén református nevelés ideálja sem a »jó ember«-ség hanem a Krisztus által való »istenfiuság«.

¹/₂ órákor az egyházmegyének kolozsvári, — mezősegi — és borsai körre való osztottsága szerint a jelen voltak három csoportban bibliai órát tartottak a Róm. 5:1-3. alapján Máthé Elek

böncsidai, Szabó Zoltán mocsai, Bucsy Endre ördögkereszturi lelkészek vezetésével.

27-én d. e. 9 órákor a Róm. 3:28-34 alapján bibliamagyarázatot tartott Deák Ferenc monostori lelkész. Utána Dr. Tavaszy Sándor theol. igazgató: »A hitvallás szerepe az egyház és az egyén életében« címem értekezett, mely a hozzáfűződő felszólalásokkal egyetemben a hitvallás nélkülözhetetlenségét domborította ki az egyház és az egyén életében. Az előadás lelkészek számára volt tartva. Ugyanabban az időben Lőrinczy Ferenc kolozsvári tanító aa. az iskolai fegyelemről tartott előadást a tanítók számára. Utolsó pontja a kedves konferenciának dr. Imre Lajos professor, belm. előadó aa. előadása volt, melyet »a vasárnapi iskolai és bibliai kör munkáinak eredményei, akadályai és ezek legyőzése« címen tartott. Az előadás, melyet szintén hozzászólások követtek, abban a legkeresztyénibb felismerésben és megállapításban kulminált, hogy nem mi vagyunk akik munkálkodunk, hanem az Ur maga munkálkodik, mi eszközei vagyunk neki csupán. Ennek gondolása alazatosakká tesz, nem keressük munkánk eredményeit és az akadályok nem rettentenek vissza.

Délután 1 órákor esperes aa. bezáró szavaival s énekkel befejeztük konferenciánkat. Jó volt nekünk ott lennünk! Máthé Elek.

Az Ut szeptemberi száma két hónapi szünet után újból megjelent. Örömmel veszem a kezembe s forgatom. Romániában ez az egyetlen kálvinista theologiai lap. Egyetlen utmutató a lelkipásztori és nevelési munka számára. Egyetlen »ut« a theologiai tudomány továbbművelésére, külföldi theologiai új problémáinak megismerésére, a világprotestantizmuseszmeáramlatában való részvételre stb. stb., egyszóval mindarra egyetlen ut, amit csak kívánhat egy, örülői posztján magára maradt, de éppen ezért sok áldott kívülről jövő hatásra váró, egyedüliségében utmutatást kérő, kételyeiben és boldog tapasztalataiban társat kereső, térdig sáros, de theologiai gondolkozásban, munkahatásokban, horizontban, lelke mélyében folytonos tisztulásra, erősödéssre váró gyakorló theologus. Egy ilyen jó folyóíratra, mint az Ut, milyen nagy szükségünk van, különösen nekünk, elszigetelt falusi papoknak, kik, most, hogy a sár megálta kövezetlen utainkat, nagy ritkán jutunk abba a kellemes és szükséges helyzetbe, hogy egy munkatársunkkal összetülve véleményt cseréljünk, elmélkedjünk, egymás hite által épüljünk. Végre jön a posta s október idusán megjön a szeptemberi Ut.

A két hónapi szünetelést is számítva negyedévre szól ez a példány, egy negyedév munkásságáról számol be s nyújt irányt és szempontokat.

A helyzet azt mutatja, hogy az Ut egész anyaszentegyházunk lelkipásztori kara tudományos munkásságának, gondolkodásának, képzettségének a tükre. Ezt tudva, ebből a szempontból nagyon feltűnő a szeptemberi szám. Az egész tartalom elejétől végig, kivéve esetleg a Biblia olvasására szolgáló utmutatót, egyetlen kéz, a felelős szerkesztő műve.

Nem, igazán, ezért nem tettem le csalódva a szeptemberi számot, sőt! Csak mégis furcsa előttem ez az ügy s gondolkozásra késztet. — Dérczy Imre testvéremre gondolok, aki egy Korunk és Kath. Szemle nivóju és extenzitású kálvinista folyóíratot akar teremteni. Istenem, milyen messze vagyunk mi attól. Egyetlen szerény, kis theologiai folyóíratunkat is a szerkesztő maga kénytelen teleírni, hogy nehogy üresen maradjon. Ha egy idegen veszi kezébe ezt a számot, meg kell győződjön róla, hogy anyaszentegyházunk egész papsága közül csak egy ember műveli, mert képviseli a modern theologiai tudományt sajtó utján.

Mégis, mégis csalódva és szomoruan teszem le az Ut szeptemberi számát. Nem is olvasom el. Nem én. Ilyen szűk világban, ahol ennyire társatlan a jövőbe nézés, igazán nem jön, hogy komoly gondolatokkal foglalkozzam.
Egy előfizető.

Nőszövétségi nap Székelykeresztúron. Október 24-én a szé-

kelykereszturi Ref. Nőszövetség áldott hatása, maradandó emlékü és hisszük, hogy gazdagon gyűmölcsöző nőszövetségi napot tartott. A helybeli szövetség nagyszámu tagjain kívül 21 vidéki Nőszövetség tagjai jelentek meg rajta szép számmal. A délelőtti összejövetelen imádkozott és bibliát olvasott *Kádár Dénes* nagygalambfalvi lelkész, a Heidelbergi Káté 2-ik kérdése alapján előadást tartott *Pilder Mária* és a Nőszövetség feladatairól »Mit vár a ref. egyház nőtagjaitól és a Nőszövetségektől?« címen *Imreh Árpád* fiatfalvi lelkész. Délután ugyancsak *Pilder Mária* tartott konferenciát tisztán csak a nőszövetségi tagok részére és az egész napot bezárta *Márk Mihály* belm. előadó igehirdetése, imádsága és áldása. Hogy milyen felbecsülhetetlen értéke és jelentősége van az ilyen nőszövetségi nap tartásának, arról boldog örömmel tettek bizonyosságot azok az egyszerű falusi asszonyok, akik beteljesedett lélekkel tértek haza hajlékaikba. Illesse hála és köszönet — Isten után — a ren-

dezőket és a székelykereszturi Nőszövetséget, amely kétizben is megvendégelte a nagyszámu idegen vendégeket.

Belmissziói nap Ujszékelyen.

A székelykereszturi missziói kör okt. 28-án Ujszékelyen missziói napot tartott. A délelőtti istentiszteleten *Varga Béla* csekéfalvi lelkész imádkozott és *Nagy Lajos* székelykereszturi lelkész hirdette az ígét. Délután *Márk Mihály* agyagfalvi lelkész alkalomszerű igehirdetése után megalakult az egyházközségi nőszövetségi tagozat, majd presbiteri konferencia következett, amelyet *Imreh Árpád* fiatfalvi lelkész vezetett. Közben leánybibliköri gyűlés és vasárnapi iskolai tanítás is volt, amely utóbbit *Biró Dezső* rugonfalvi lelkész végezte. A belmissziói napot vallásos estély zárta be, amelyen *Mester János* szederjesi lelkész imádkozott, bibliát olvasott és több szavalon és énekszámon kívül *Derzsi Endre* kisgalambfalvi lelkész tartott hit és felekezeti öntudaterősítő előadást.

REFORMÁTUS LELKÉSZEK LAPJA

Megjelenik: havonta kétszer.

Előfizetési díj:

egész évre 240 leu, fél évre 120 leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Porumbeni-Mici-Kisgalambfalva
Jud. Odorheiu.

Felelős szerkesztő: **Derzsi Endre.**

Mi lett az erdélyi református egyházkerület Igazgatótanácsának 3137—1928 IV. sz. körlevelével?!

— Nyílt levél a Szerkesztőhöz. —

Az erdélyi református egyházkerület Igazgatótanácsától a fenti szám alatt két körlevél jelent meg. Az egyik április 14-én és ebben — hivatkozással az Igazgatótanácshoz megerősítésre beterjesztett *Erdélyi Református Lelkipásztorok Szövetsége* alapszabálytervezetére — felkérettek az összes egyházmegyéek „hogyan egyházmegyei közgyűlésen, tanácsülésen vagy lelkészi értekezleten, de oly módon, hogy az összes lelkész aa.-nak legyen módja hozzászólni, ezt az alapszabálytervezetet vitassák meg és tanácskozásuk eredményéről folyó évi június hó elsejéig tegyenek jelentést az Igazgatótanácshoz“. A másik hasonszámu körlevél április 30-án jelent meg és ebben — hivatkozással az egyházkerületi közgyűlés 70—1923 jkvi sz. alatt hozott általános érvényű elvi határozatára, amelyben kimondja, hogy „*egyházi tisztviselőknek a hivatalos egyházi szervezetek keretén kívül eső, de az ő hivatalos teendőiket érintő, bármily elnevezésű egyesületekbe való tömörülését anyaszentegyházunkra*

nézve károsnak s így meg nem engedhetőnek tartja“ — felhivatnak az összes egyházmegyék, valamint a kollégiumok és theologiai fakultás Elöljáróságai, „hogy a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésből, illetve előljárásági nagy ülésből határozatban nyilatkozzanak arra nézve, hogy szükségesnek és megengedhetőnek tartják-e ennek az egyházkerületi határozatnak a megváltoztatását, tekintettel lelkészek, tanárok vagy tanítók egyesületekbe vagy szövetségekbe való tömörülésére nézve felmerült újabb tervekre?“

Tekintettel erre a körlevélre, szeretettel kérem a Szerkesztő Urat, sziveskedjék válaszolni a nyilvánosság előtt erre a két kérdésre:

1. Tud-e arról, hogy mi lett az Igazgatótanács 3137—1928 IV. sz. körlevelének a sorsa?

2. Megállhat-e jogi szempontból az a feltevés, hogy a közismert tordai határozat hatálytalanította a megkeresett egyházi hatóságok döntését?

Egy a sok közül.

Válasz.

1. Hogy a hivatkozott körlevélre a kollégiumok és a theologiai fakultás Elöljáróságai milyen nyilatkozatokat tettek, nem tudom. Az egyházmegyék nyilatkozatai közül is csak azokat ismerem, amelyek lapunk számára megküldettek és amelyeket közöltem is. Ilyen módon 11 egyházmegye állásfoglalásáról tudok. Az egyházmegyék közül a *marosi* és *görgényi* egyházmegyék döntése tartózkodó, a döntést a lelkészi konferenciára bízták. A 70—1923 jkvi sz. egyházkerületi közgyűlési határozat fenntartása mellett nyilatkoztak a *sepsii* és *kolozsvári* egyházmegyék, az utóbbi post festa, a közismert tordai határozat után. Ellenben határozottan megváltoztatása mellett nyilatkoztak a *kalotaszegi*, *udvarhelyi*, *erdővidéki*, *kézdi*, *dési*, *bekecsalji* és *szilágyi* egyházmegyék. Ebből az arányból következtetve és a papság hangulatát ismerve, nem lehet kétséges, hogy az egyházmegyék tulnyomó többsége kívánta a kérdéses, egyesület

gátló, egyházkerületi közgyűlési határozat megváltoztatását. Hogy aztán az Igazgatótanács e beérkezett nyilatkozatokat tárgyalta-e és ezek felől miképp határozott, nem tudom. A hivatalos lap, amely referádákat szokott közölni az igazgatótanácsi ülésekről is, erről az ügyről semmit sem hozott.

2. Hogy a közismert tordai határozat hatálytalanította a megkeresett egyházi hatóságok döntését, ez a feltevés jogi szempontból egyáltalában nem állhat meg. Mert első sorban is a tordai konferencia nem jelentette a papság képviselőtét. Az ott megjelent papok csak a saját maguk, de nem a papság képviselőjében szavaztak vagy hallgattak. A tordai konferencia különben, ha mindjárt más határozatot hozott volna is, ugysem lett volna illetékes dönteni egy olyan kérdésben, amelyben az egyházmegyék már állást foglaltak. Ha az Igazgatótanács egyszer már azt a bizonyos körlevelet kibocsátotta, itt logikus és jogszerű egyedül csak az a megoldás lehetett volna, hogy — a tordai határozattól függetlenül — a beérkezett nyilatkozatok alapján döntsön. És hogy mégis annak idején lapunkban a tordai határozatot úgy tekintettem, mint egy adott helyzetet, ami új irányt kell, hogy szabjon a mi eddigi törekvéseinknek, — ez azért történt, mert a vihar lecsendesedését és a lelkek békességre jutását valahogy így képzeltem elérhetőnek. Ez azonban — ma már tisztán látom — nem sikerült, még egyházkerületi viszonylatban sem és még kevesbé a királyhágómelléki testvéregyházkerülethez való viszonylatunkban.

D. E.

Kik vagyunk mi?

A hitnek apostolai. Péterrel valljuk: »Te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia!« Tudjuk, hogy ez apostoli bizonyosságtétel rendíthetetlen kőszikláján nyugszik a Krisztus egyháza, a mi anyaszentegyházunk.

Kik vagyunk mi? A hitnek hősei. A kik a seregek Urának Istenének nevével s a hitnek nálunk levő kövecskéjével megyünk a nagy Góliáth, a világ ellen, hogy meggyőzzük azt. Hogy diadalmaskodjunk bűn, test, világ, sátán felett Az által, aki minket szeretett. Megmondta,

Jézus, hogy e világon nyomoruságunk lesz, de benne bizva mégis elmegyünk, hogy tanítványokká tegyünk minden népeket. Vezérünk a Szentlélek, akiről azt ígérte Jézus, hogy eszünkbe juttatja mindazokat, amiket Ő mondott. Ez a Lélek vigasztal, bátorít, buzdít és lelkesít. Föllelkesíté az apostolokat s egybegyűjte sok népeket. Azt cselekvé, hogy akik hittek, azoknak szívök-lelkök egy vala. A Szentlélek közösség-alkotó munkát végzett eleitől fogva. Mi az apostoloknak vagyunk utódai, akik *egybegyűlve* várták a Szentlélek eljövését s mikor vették a Szentlelket, akkor szétosztak, hogy mindenütt és mindeneknek hirdessék nagy bátorsággal az Isten beszédét. A keresztyénség történetében nem látok példát arra, hogy a Szentlélek irányt változtatott volna, hogy megakadályozta volna valaha éppen azoknak egyesülését, akik általa munkálkodnak, általa terjesztik Isten országát a földön. Mi módon mondhatják hát némelyek közülünk, hogy a Szentlélek most tiltja a lelkipásztorok egyesülését? Az isteni kijelentés meg van írva a szentírásban, de az nincs megírva sehol, hogy a Szentlélek tiltja a lelkipásztorok *szabadon való* közösségbe tömörülését. Ezt én nem hallottam egészen ez évi szept. 4-ig, mikor is Kiss Albert esperes ur ezt hirdette el a lelkészi konferencián. »A lelkipásztorok szervezkedése külön test az egyház testében, *káros az egyházra és Isten országára és éppen ezért megengedhetetlen*«. Nem sok gondolkozás szükséges annak legszerűebb megállapításához, hogy ez merénylet a Szentlélek és az erdélyi református papság ellen. A legbrutálisabb állítás az, hogy szervezkedésünk külön testet jelentene az egyházban s *káros* következményekkel járna az egyházra és Isten országára nézve. Hát a nőszövetség nem külön test? Kik vagyunk mi? Hogy csak a mi szervezkedésünk káros az egyházban? Nézzünk át Magyarországra, történeti példa nyújt ottan cáfolatot. Vessünk egy pillantást a negligált Királyhágómellékére. A kerületi papság egyakarral a lelkészegyesületi tömörülés mellett döntött. Már rég akcióba léptek volna, de udvariasan várakoztak reánk, hogy mi menjünk elől. Vagy vizsgálódjunk kissé itthon is, a Meszes tájékán. Ott meg van a szilágysági emei lelkészegyesület. Milyen gyönyörűen működik, milyen áldásokban részesíti tagjait. Azt igaz csodálom, hogy miért maradt oly hallgatagon az erdélyi keserves vajudás idején. Miért nem mutatta meg magát, hogy kíváncsú kibontakozásra segítse ügyünket. Lehet, hogy a robogó vonatról való kihajolást veszélyesnek tartotta s behúzódott fülkéjébe.

Debreczeni István szatmári lelkész hivatalos lapjuk 492 oldalán így nyilatkozik a tordai javaslatról, illetőleg határozatról: »De gondoljuk csak el, hogy egy idegen milyen véleményt alkotna magának ró-

„Munka-lelkipásztorokról». Milyent? Hát hogy megbizhatatlanok vagyunk s elsősorban tőlünk kell megóvni az egyházat. Szász Ferenc türei lelkészársunk boldog önérzettel szól: »Állítom, hogy egyházunknak első sorban szükséges, hivatott és *legmegbízhatóbb* munkása a papság«. De bizony, ha a nősirást tulharsogja az égi háboru, ki hallaná meg s venné komolyan lelkészársunk szavát, midőn a tények, a történetek testünkbe sütik az izzó vasat s egyszersmind a legsötétebb képen mutatják meg a világnak, hogy kik vagyunk mi?! Debreczeni István panaszolja, hogy fájdalmasan érinti őket az a semmibevevés, mely irányukban a Tordán elfogadott határozati javaslatból kiérzik. Nyugodjanak meg abban, — sovány vigasztalás ugyan ez — hogy sokkal nagyobb sérelmet foglal magában a javaslat az erdélyi papságra nézve, mint a királyhágómellékiekre nézve. Mert, hogy a mi tömörülésünk az egyházra nézve káros, az csak nekünk erdélyieknek szűgyen. S ha még az is bekövetkezik, hogy a tiltó határozat a következő törvényhozási ciklusra az alkotandó új egyházi törvények közé fel fog vétetni, az lesz az a kietlen, sivár, szomorú periodus, melyben kötve tartatnak az egyház hű örei. Csak aztán ne mondja senki, hogy azt is a Szentlélek cselekszi, mert meg van írva, hogy »Ahol az Úrnak Lelke ott a *szabadság*«. Amik pedig megirattak, a mi tanulságunkra irattak meg. Nem tudom, hogy hallotta Kiss Albert esperes ur a Lélek szavát. Én mintha ellenkezőt hallanék, mint ő. A Lélek azt mondja: »Gyűljetek egybe, mind egy seregbe...« hogy ruháztassatok fel menygyei erővel. A kérdés, amelyen megfordul minden, az hogy kik vagyunk mi?! Tanítványai vagyunk-e Jézusnak? Ha igen, megakadályozható ugyan egyesülésünk, de az nem a Szentlélek által történik. Előtte ez bizonyos s az is bizonyos, hogy nem állok egyedül.

Máthé Elek.

Se nyugdij, se eklészia.

— Egyházjogi kérdés. —

Egyik lelkész társunkat az egyházkerület 1921 április 1-én nyugdíjba tette 2400 kor. illetékkal, holott már a Lei volt érvényben s azt mivel napig nem folyósították, kérdi:

— Vajjon más nyugdíjazottakkal szemben is így jár-e a nyugdíjintéző bizottság?!

Ő az új nyugdíjintézet pénztárába is fizetett, de csak egy ízben:

— Van-e joga törvényesen követelni nyugdíját?! Szabad-e szélnek eresztetni egy 37 éven át szolgált papot, aki 2 tehenének árát fizette annyi éveken át a nyugdíjintézet pénztárába?!

»Értsünk szót.«

Ez alatt a cím alatt a *Kis Tükör* f. hó 10-iki számában egy rövid cikk jelent meg — vonatkozásban lapunk mult számában megjelent *Két nemzedék harca* c. vezércikkünkkel. A *Kis Tükör* illusztriszerkesztője a ref. papság régi nemzedékét méltatlanul lebecsülő és szinte kiátkozó új hangnak igazságos bírálatában és elítélésében öszintén osztozik velünk, — másfelül azonban éppen ezért szeretettel bár, de határozottan visszautasítja azt az eljárásomat, mellyel lapjának »Ingyen vettétek, ingyen adjátok« c. cikkét is egy kalap alá vontam a magyarországi ifju hithősökkel és Kovács László esperes úrral és igazságtalannak tartja, hogy én őket is »becsíptem« harmadiknak a papszidók csokrába.

Ezt a kis cikket nem hagyhatom szó nélkül éppen a címére való tekintettel. És amikor készséggel elismerem, hogy a *Kis Tükör*, sőt annak hivatkozott cikke *sem akarta* sérteni a ref. papság régi nemzedékét, ugyanakkor kénytelen vagyok magának a cikknek szavaiból újból megállapítani, hogy az sérelmes volt a papságra nézve. A *Kis Tükör* illusztris szerkesztője világosan és tisztán reámutat arra, hogy az »Ingyen vettétek, ingyen adjátok« c. cikket hogyan lehet és kell érteni. Sajnos a cikkíró — ha így is értette, de — nem így írta. Mert mit ír a cikkíró? Vannak papok, akik »nem lehetnek pásztorok, csak béresek, akik fizetést kapnak azért, hogy a juhokat küldjék az igazi pásztorhoz, de ők maguk nem mennek hozzá, így képtelenek arra, hogy másokat is hozzávezessenek, de nem így azok a lelkipásztorok, akiket Krisztus szerelme szorongat stb.« Ezeknek a lelkipásztoroknak a száma azonban „kevés“. Ha a *Kis Tükör* általam nagyrabecsült szerkesztője meg tud engem győzni afelől, hogy ez a kiszólás »kevés« — nem sérelmes a papságra nézve. hajlandó vagyok hibámat beismerni. De amíg ez meg nem történik, addig kénytelen vagyok állításomat fenntartani. Mert nemcsak az a fontos, hogy valaki mit akar mondani, hanem az is, hogy mit mond.

Ami pedig azt a bizonyos »becsipés«-t illeti, én nem akartam sem a magyarországi ifju hithősöket, sem Kovács László esperes urat és még kevésbé a *Kis Tükör* szerkesztőségét a papszidók csokrába »becsipni«, hanem egyszerűen csak megállapítottam a tényeket, összeszedtem az itt meg ott sajtó útján elhangzott sérelmes kitételeket.

Végül még csak azt akarom megemlíteni, hogy »harag« az énszivemben a *Kis Tükör* nagyrabecsült szerkesztőjével szemben nincs. Nem is volt. »Elfújta a szél«, még mielőtt megszülethetett volna. Közöttünk — legjobb tudomásom szerint — nemhogy tengerek nincsenek, de még »Verestenger« sincs. Tehát annak »kettéválására« sincs szükség még.

D. E.

A tordai nagyhét végén.

Aki a tordai nagyhéten részt vett, emlékezhetik, hogy a »konfirmáció reformja« előadója nagytiszteletű Nagy Lajos lelkész úr után az első szó a Méltóságos Püspök Uré volt, aki a marosi egyh.-m. egy idevonatkozó felterjesztését olvasta fel. Azután a hozzászólások következtek, amelyeknek rendjén nekem is a szólásra alkalom és idő jutott. E hozzászólásom végén a marosi előterjesztését olvasta fel. Azután a hozzászólások következtek, amelyeknek rendjén nekem is a szólásra alkalom és idő jutott. E hozzászólásom végén a marosi előterjesztését is bírálat tárgyává tettem — mint marosiban való tárgyalása alkalmával — amiért a marosi egyh.-m. tanácsa az alábbi jegyzőkönyvi határozatot hozta: »Kivonat a marosi egyh. megye tanácsának 1928 szept. 20 án tartott ülésének jegyzőkönyvéből. Elnök: Farkas Jenő esperes. Jegyző: Kacsó Lajos főjegyző. 134. Elnök kötelességszerűen bejelenti az e. m. tanácsnak, hogy a tordai lelkészköngresszuson, — a *konfirmáció reformja* tárgyalásánál, — amelynél egyh. megyénk ez irányu határozmányja is szóba került, — Fosztó György jeddi lelkészünk hozzászólásában lekicsinylőleg nyilatkozott egyh. megyei tanácsilag és közgyűlésileg határozattá emelt és *életbe léptetett* konfirmációi *tervezetüinkről* mondván: „a marosi egyházmegye *terveze*te csak a *héját karcolla a lényegnek*.“ Hangsúlyozta esperes aa, hogy nem esetleges retorzió céljából jelentette be ez esetet, hanem csupán azért, miszerint találja módját e. m. tanácsunk és közgyűlésünk valamikép annak, hogy jövőre az egyházmegye két törvényes foruma által megállapított és életbe léptetett, — egyh. megyénk minden lelkészére kötelező határozatok, — *idegen forumon*, — ilyen célzattal és ilyen hangon ne aposztrofáltassanak. — Egyh. m. tanácsunk megütközéssel veszi tudomásul esperes aa bejelentését. Fosztó György jeddi lelkésznek azon eljárása fölött, hogy e. m. tanácsi és közgyűlési határozatot, (amely különben egyelőre *nem is akart többet, mint* megfelelő *kereket* nyújtani az itteni specialis viszonyok számára) olyan forumon és olyan hangon és célzattal aposztrofálja: *rosszalását fejezi ki*. Tiszteletes kritikával élni kétségekivül mindenkinek *mindenütt* joga van. Ám a többségnek jogerőre emelkedett határozatát mindenkinek, mindenütt respektálnia kell. Km.f. Farkas Jenő elnök s. k., Kacsó Lajos főjegyző s. k. A kivonat hitelül: Farkas esperes s. k. P. H.«

Ebből folyólag a következő kérdéseket szeretném felvetni az én lelkipásztor testvéreim előtt:

1. A nagyhétek forumok? Sőt a tordai egyenesen *idegen* forum

volt az e. m.-mék tapogatózó felterjesztései számára? Lehet-e idegen forum, — az egyházkerület püspöke elnöklete alatt az anyaszentegyház megújulásáért tusakodást vivó, erdélyi, református papság: egy egyházmegye számára? Kritikát egy egyházmegye főhatóságilag meg nem erősített határozata fölött sem lehet gyakorolni kálvinista egyházban, kálvinista lelkészek nagyhatén?

2. Püspökünk szeretett, személyes elnöklete, az olyan hangot és célzatot, amelyet a »nem esetleges retorzió« keresni próbál nem kizárta-e? S ha a felszólaló a tárgy és hely méltóságának nem megfelelőleg beszélt, a rendre utasítás nem az elnöké lett volna-e?

3. Az E. T. V. t.-c. 35. §. »a« pontja a rosszalást a fegyelmi büntetések között említi. Honnan veszi egy egyh. m. tanácsa azt a jogot, hogy fegyelmi büntetést alkalmazzon? A fegyelmi bíróságtól? Hisz annak is csak a fegyelmi bevezetése és lejárata után van. Vagy lehet így is? Itéljétek meg, mert én így ítéltettem el a tordai nagyhat végén!

Jedd, 1928 okt.

Fosztó György lelkész.

Szerkesztői megjegyzés. Mint szerkesztő, nem akarok eleibe vágni lelkipásztortestvéreim hozzászólásainak. Egyet azonban — tekintettel arra, hogy még a reformációi évforduló jegye alatt vagyunk — nem tudok magamba fojtani. Állítólag Wittenbergben a Luther kertjében még ma is meg van egy kis kőasztalka, amelyre a nagy reformátor saját kezűleg ezeket a szavakat írta: *Ha protestánsabbak nem leszünk a protestánsoknál, katolikusokká lettünk.* És most, amikor Fosztó György lelkészársám esetét olvasom, önkéntelenül is arra gondolok, hogy *ha katolikusabbak leszünk a katolikusoknál, vajjon mi lesz velünk?!*

A lelkészi mozgalmak pszihografiája.

Nem hiszem el egy komoly emberről, hogy a »tordai rezolúció« után pontot merne tenni a lelkészi mozgalomra. A Kiss Albert-féle megoldás lehet frivol elsiklás is egy nagy probléma felett, sőt lehet maszív cinizmus is, de lehet egy áldott jó, krísztnusilag hangolt léleknek erőfeszítése a gordiusi csomó megoldására. Én ez utóbbi megítélés felé hajlok, ami azonban távoiról sem jelenti annak a hihetetlen, sőt komikus megállapításnak az aláírását, amely már egy kerületi, pláne merőben fegyelmi határozatot a Szentlélek kényes galambjával kombinál. Nem! Mert — engedelmet kérek — ha nem is ismerem a Szentlelket, de már erre vonatkozólag eléggé ismerem a Kerületet ösz-

szes jegyzőkönyveivel és kapkodásaival egyetemben. Mosolyba átúsuló fájdalommal veszem tudomásul, hogy ma mindenkiből a »Lélek« beszél. Nem egészséges tünet ez! Én legalább a huszita fanatizmus légkörét szimatolom, ahol mindig készen állt a »lokus« és »sugallat« egészen a tömegmészárlásig. Most ismét telve vagyunk »Lélek«-kel. Ez ül az atyák feje felett, ez vibrál Kovács Károly iszonyatos körmondataiban, ez tör ki László diákos hányavetiségében, ez húzódik meg a perdöntő Igazgatótanácsban és így tovább . . . mindenütt »Lélek« . . . »Lélek« . . . de hol marad végre a »Szentlélek«? Az a Szentlélek, amely nem felfúj, hanem lelohaszt, nem ítélkezik, hanem önmagára eszmél és az ostort a saját lelki arcán suhintja végig; amely mindent el tud imádkozni, csak ezt az egyet nem (ami pedig ma már »közima« lesz): »Hálát adok Neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi«?

A »Roma locuta-causa finita«-kal egy olyan gyökeres megmozdulást, mint aminőnek most tanui vagyunk, elintézni, végzetes naivság lenne. Ebben a nagy perben emi tanácsunknál le is adtam az én *emberi* véleményemet. Azt mondtam: »Szövetség vagy Egyesület«? Ugyan hagyjuk ezt az »elkeresztelési vitá«-t. Számoljunk a pusztá ténnyel, azzal t. i. hogy a papság megmozdult és ami megmozdította az a papság immanens ereje. Ez az energia meg fogja találni a maga elhelyezkedési síkját és kifejlődésének vágányait. Jöjjenek csak össze mindazok, akiket ez az immanens, szüzi erő hajt s azután majd megtalálják a formát és neveket«.

Ma is ezt vallom. Vallom, hogy hibás az a megmozdulás, mely azonnal ismerős nevekhez, elnevezésekhez köti magát, mert minden név emlék, emlék: érzés és gondolatraj! A név érintésénél menten felporfelhősödik e raj. Egy raj, amelyben azonban nemcsak pillangó villan, hanem lódarázs is zümmög. Hasonlatosak vagyunk ama fiatal házaspárhoz, amely a gólyát várja. Boldog és közös álmodásaikban azonban összevesztenek, hogy vajjon Jankó vagy Elemér legyen-e neve az eljövendőnek? Őnagysága a Jankó nevet bárdolatlanak véli, miután szemei előtt lebeg a városligeti fajankó. Viszont a férj, elégedetlen kishivatalnok, a János névért rajong, miután az ő lelki szemei előtt János, a Keresztelő, a Rettenthetetlen lebeg. Lassan, de biztosan kitör a családi vihar: őnagysága síró görcsöt kap, majd az obligá, ájulásba kerül és egy abortus pontot tesz és szélcsendét parancsolt, amelyben azután bamba képpel ismerik fel a valót. Kár volt összeveszni a neveken, inkább örültünk volna, *hogy gyermek születik!* Hát pont ez a mi esetünk. Összevesztünk már a neveknél. Ami idegenkedés, bizalmatlanság, adminisztrációnális elkeseredés, megszegyenítés, elmellőzés, kritika utáni szomj, reformátori düh, uj-élet szomjuság csak

összegyülemlett, mind nevekbe, elnevezésekbe sűrítettük össze. Kifentük a késeket, megforgattuk a kaini dorongot s azután egymást invitáltuk a krisztusi egység létrehozásához. Persze, hogy nem borultunk egymás nyakába, sőt Még elég jókor jött a tordai abortus, hogy egymásra bámulva beismerjük: Istenemre mondom! kár volt a neveken veszekedni, inkább örültünk volna, hogy gyermek születik: a testvéri megértés, megbecsülés és munkálkodás finom, *csendéhes* báránykaja! . . .

A tanulságot azonban le kell szűrni és el kell tenni. Ez pedig az: egy nagy és ideális küzdelemben az eszme a fontos, az elnevezés csak másodlagos. A szó legfinomabb értelmében: ez a két név: Egyesület-Szövetség kölcsönösen kompromitálva volt; egyik a másik előtt. Ebben a nagy »nominalista« harcban mindaz kiütődött élesen, ami elválaszt és elhalványult teljesen, ami összekapcsol. Kompromittált nevekkel (most nem kérdelem: jogosan v. jogtalanul) nem lehet isteni színjátékot, hanem csak botrányt rendezni. A név iszonyatos és ostoba fétis lehet, amelynek oltáránál elégnak az *eszme* szárnyai. Krisztus Urunknak régen meg voltak már a hivei, gyönyörűen éltek, neveken nem veszekedtek, sőt nevüket is kívülről kapták,

Hagyjuk el hát a gyermekszobát, ahol Juliska és Böske összecsdördülnék: mi legyen az új baba neve? Hagyjuk el és adjunk hálát az Istennek, hogy valami feszeng a papság lelkében és valami szent türelmetlenség lett urrá a sziveken. E papi belsőség rajzát szeretném a következőkben megadni. Előre kell bocsájtanom, hogy analitikus ujjaink közé nemcsak aranyszálak futnak be, hanem bizony fekete, sőt fakó fonalak is. De ez a nagy mozgalmak természetrajzához tartozik, mert az ilyen mozgalom tisztá mélységét csak az önzetlen, magasabb röptű lelkek mérik meg, míg mások apró, hitvány, emberies érzéseiket és érdekeiket élik ki. Elöttem rokonszenves Tavaszy, egy kollegám előtt ellenben lehet ellenszenves, mert »elvágtá« a lelkészképesítőn. Így állunk a tömegmozgalmakkal is: kevés apostol és sok stréber. Ezért van szükség minden ilyen mozgalomban vezetőkre is, azaz azokra a kiváltságos lelkekre, akik megmentik az eszmét a profanizálástól, a nagy értékeket az elkrajcárosítástól, míg másrésről az egyéni példa tükrében adott szuggesztíóval, a tömeget is emelik, finomítják, divinalizálják az eszme abszolút tiszta légköre felé.

Ha most már a papság megmozdulását górcső alá teszem és keresem zeneileg szólva: a dominánsát ennek a ténynek, akkor felismerem, mint áldott forrást: *a papság megdöbbenését*. Mondattal: *a papság megdöbbenet önmagától és feladataitól*.

A megdöbbenés első összetevője az öneszmélésből fakadt. A

papság (mindig az uralkodó százalékról beszélek), nos! hát a papság reájött arra, hogy üres a korsója, a lelkiségének ampolnája. Más szóval: a hitének nincs mélysége. Valami hétköznapi, falusi, szinte paraszti vallásossága volt félbemaradt teológiai képzetekkel és morális derengésekkel. Tudományosan úgy írnám, hogy a papságnak nincs, vagy legalább is nem volt, komoly dogmatikája. Dogmatika alatt pedig mindig izzó tételeket értek, azokat a megtapasztalt tényeket, amelyek a Jézus és Pál apostol mondatait hevitik át. Ez a fogyatékosság kinlódta világra a leglehetőlenebb alakot: a lelki életet nem élő lelkipásztort. Hogy nemcsak az egész életem, hanem a mindennapi akkordom is másként csendül, ha reggelre egy pohár szilvórium helyett imába átmenő elmélkedést folytatok: nem áll még ma sem — sajnos — vitán felül. Hogy minden este, ha csak álomváróban is átfussam hétköznapi eseményeit, veszélyeit, kísértéseimet, eredményeimet, a mélységeket, amelyben alázuhanhattam volna, az Isten diadalmas és kegyelmes karját, amely áthidalta örvényeim: olyan lelki rapport, amelyben jezsuitizmust szimatolnak. A vallásos érzés, az élő dogmatikum hiánya szárazzá, unottá rontotta le életünket, a lelki örömek kedvessége, az Isten kezében való élet állandó derüje eltűnt illetve fel sem tűnt és lettünk fádak vagy lármások, zugolódok vagy halkandörmögök, kiki a maga temperamentuma szerint. Prédikálásunk megdöbrentően üres és elértük a sülyedés legmélyebb fokát: képesek vagyunk elmondani a másét is. A Konkordanciákból összeszedtük a lókusokat, az élet, sőt még a tudomány problémáit harcias kedvvel kiéleztük, hogy az evangéliumi megoldás pillanatában, a nagyszerű feleletadás feszültségében odavágjuk: »Az Isten-szeretőknek minden javukra válik« vagy egy napoleoni anekdotát. Itt világlik ki, mennyire nincs hitéletünk, önmegtapasztalásunk, *saját* küzdelmünk és diadalmaskodásunk! Prédikálni, annyi mint élni és minden prédikáció egy tükörszilánk a prédikátori lélek történetéből.

Érezni és érzékeltetni — ez a szószék csodálatos világa, varázsa és jogosultsága. Előtte ez a harmadik szákramentum!

Ez inséges felszerelés, azonban reámutatott az alapbajra, a papság eredeti bünére: a mély hit hiányára. Ez a selejtes hit, amely ma még ott gubbaszt a lelkünkbe, mint egy ványadt kisasszony a templom szögletében — nem képes a szeretet tényeinek hordozására sem, ezért vagyunk udvariasak — ez a szeretet sátáni kávépótlékja, — kimérték, önteltek, mesteremberek, hivatalnokok és vallásos gazdatisztek. Nagy szeretetet csak erős hit hordozhat.

Abban a tünetben tehát, hogy a papság kezd a bibliához menekülni, elmélkedésekben elmélyedni, csendes órákba elmerülni: a mai

megmozdulás első lökő-erejét köszöntöm. Nem! Valóban ez nem lehet így tovább. Ez a sok, hamis és idegen hang a szó-széken, erőtlén vigasztalás a koporsónál, robotmunka a liturgiában, ez a papi typus, ez az evangéliumilag (?) szabadalmazott grammofon nem keringhet tovább! Nekünk a mai papi lelkületet, ezt az egyébként becsületes materiát, ki kell öblösíteni egy intenzív, evangéliumi életet élő lélek szentélyévé. Semmi közöm a gondolataidhoz, hanem beszélj a tapasztalataidról! — kiáltom a papság felé!

Ezzel a vézna papsággal szemben pedig ott ültek a szomjas lelkek. Ősök ösztöne, falusi tradíció, városi csömör vagy a mi Urunk Jézus mélyebb megismerése hozta elébünk? Ne feszegessük, mert az Ur valóban csodálatosan működik. Tény, hogy előttünk állnak és várnak. Várnak egyenesen tőlem és amit várnak, nem a baritonom, hanem az ő óriási, igen, nekik óriási, nehézségeiknek megoldása; keresik a megvillanást, a nyugvó pontot, az élet ostobaságaiban az uralkodó észt, a gonoszság diadalmeneteiben az isteni igazságot, a könny értelmét, a szegénység nyitját, sorscsapásban a »Miatyánk« arcát! Mindezt és sok mindent várnak és *rajtam keresztül*. Én pedig egy idegen világba lebegek, léggömbömről szórom a lókusokat — fókusz nélkül, avas schlagvortok, elcsépeelt banalitások, olvasmányaim reminiscenciái és pohárköszöntős csattanások áradatát zuditom alá és *megsem* könynyebülnek, szépülnek és szentülnek, mert kiérzik belőlem, hogy gyermekkorom Karácsonya óta nem volt egy becsületes átélésem sem.

Dércy Imre.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFELÉK.

Sulyok István püspök jubileuma. Október 28-án ünnepelte a nagyváradai ref. egyházközség — az egész Királyhágómelléki és Erdélyi egyházkerület és az össz-reformátusság részvételével — *Sulyok István* püspök nagyváradai telkészségének 40 éves jubileumát. Az ünnepély a presbiterium diszgyűlésével kezdődött, amelyen *Csernák Béla* egyházkerületi főjegyző elnökölt. Zsoltáréneklés

és ima után *dr. Soós István* és *Szilágyi Géza* felkért presbiterek *Sulyok István* püspököt meghívták a diszgyűlésre. A *dr. Makkai Sándor* püspök és *Ugron István* erdélyi főgondnok kíséretében belépő ünnepeltet *dr. Thury Kálmán* a nagyváradai egyházközség főgondnoka üdvözölte, aminek végeztével a püspök életnagyságu arcképének leleplezése, egy művészi kivitelű diszoklevél és a

hívek ajándékának átadása következett. A diszoklevél a következőket tartalmazta: „*Mi, a nagyváradi református egyházközség presbitériuma, adjuk tudtára mindenkinek, akiket illet, hogy Főtiszteletű és Méltóságos Sulyok István püspök ur Isten kegyelméből egyházközségünknek 1888 október 28-án megválasztott lelkésze, áldásos és eredményekben gazdag lelkipásztori működésének negyvenedik évét az egyházközség híveinek ünnepélyes szeretetnyilvánítása mellett betöltötte, amelynek emlékét jelen okiratban az Isten iránt érzett mélységes hálával örökítjük meg*“. Az ünnepelt szívből fakadt válasz szavai után — harangok zugása mellett — az ünneplő gyülekezet a templomba vonult, ahol Sulyok István püspök imádása után dr. Makkai Sándor püspök predikált. Istentisztelet után a küldöttségek tisztelgése következett. Egymásután sorban jött a Királyhágómelléki egyházkerület, a bihari egyházmegye, a görög kath. püspökség, az Erdélyi egyházkerület, a római kath., luth. egyház, a neolog zsidó hitközség, a Prot. Jótékony Egyesület, a Gyermekbaráti Egyesület, a Szigligeti Társaság, az Orsz. Izr. Iroda, a nagyváradi Kisebbségi Ujságírók, a Királyhágómelléki egyházkerület Tanítósa és a nagyváradi ref. tanítónők küldöttségeinek tisztelgése. Délben a Kereskedelmi Csar-

nok nagytermében bankett, este 7 órakor pedig a belvárosi templomban reformációi ünnepély volt, amelyen Vásárhelyi János püspökhelyettes főjegyző imádása után dr. Makkai Sándor püspök tartott ünnepi előadást.

A zsinat küszöbén. Az erdélyi és királyhágómelléki egyházkerületnek a zsinat előkészítése végett kiküldött közös bizottsága ez évi október hó 29-én Nagyváradon, Ugron István erdélyi főgondnok és Sulyok István királyhágómelléki püspök elnöke alatt tartotta meg ülését. A tanácskozásban résztvettek az erdélyi egyházkerület részéről: dr. Makkai Sándor püspök, Vásárhelyi János főjegyző, Kádár Géza, Hegyi Péter, Jancsó Sándor, dr. Visky Pál, dr. Illés Gyula, Almássy Samu, Imre Lajos, a királyhágómelléki egyházkerület részéről: Domahidy Elemér főgondnok, Csernák Béla főjegyző, Széll György, Kassay Béla, Thury Kálmán, dr. Harcsár Géza, dr. Nagy Sándor.

Az ülés megnyitása után dr. Makkai Sándor püspök azt az indítványt tette meg, hogy mind a két egyházkerület részéről terjesztessenek elő azok az intézkedések, melyek a jelenlegi jogerős egyházi törvények átdolgozása s így a zsinat előkészítése tárgyában eddigelé történtek. A tett indítvány értelmében az egyházkerület püspöke megemlíti, hogy az egyes törvénycikkekre

vonatkozólag előmunkálatokat tettek, de természetesen az erdélyi egyházkerület nem foglalkozott még azzal a nagy kérdéssel véglegesen, vajjon a jelenlegi törvények csak novelláris uton módosíttassanak, vagy pedig egészen újonnan szerkesztessenek meg. A királyhágómelléki egyházkerület püspöke, hivatkozva az egyházkerületi közgyűlés 118—1927 sz. határozatára, előadja, hogy az egyházkerület maga lefektette azokat az alapelveket, amelyeknek alapján a jelenlegi egyházi törvények átdolgozását kívánja. Határozott a tekintetben is, hogy a 3., 4., 6. és 7. törvénycikkeket a jelenlegi helyzetnek megfelelően óhajtja fenntartani anélkül, hogy a jelzett törvénycikkeknek még novelláris uton való átdolgozását is kívánatosnak tartaná. Mindkét előterjesztést a bizottság tudomásul veszi.

Amennyiben azonban sem az erdélyi egyházkerület kiküldött bizottsága 1926 augusztus 20-án tartott ülésében, sem pedig a királyhágómelléki egyházkerületi közgyűlés kifejezetten nem rendelkezett a tekintetben, vajjon az anyaggyűjtés és annak feldolgozása a közös bizottság hatáskörébe tartozik-e, ennél fogva dr. Makkai Sándor püspök indítványához képest egyértelműleg elfogadta és magáévá tette azt az álláspontot, hogy az eddigi anyaggyűjtés megtörténte és a zsinati képviselők megválasztása és iga-

zoltatása után, megbízatását befejezettnek tekinti. De szemelőtt tartásával annak, hogy az új kultusztörvény ez évi április hó 22-ik napján meghirdetett, valamint szemelőtt tartásával annak is, hogy a törvény végrehajtása tárgyában készítendő utasítás megjelenése várható, szükségesnek tartja, hogy a zsinat engedélyezése iránt a lépéseket haladéktalanul megtegyük s egyben felkéri és megbizza a két egyházkerület elnökségét, hogy a kultuszminiszteriumban eziránt eljárva, a zsinatnak legkésőbb a jövő év január hónapban leendő összehívását eszközöljék ki. Ha ez lehető lesz, abban az esetben maga a zsinat gondoskodjék az egyes törvénycikkekre vonatkozó javaslatok elkészíttetése, valamint a javaslatoknak hozzászólás végett az egyházmegyékhez leendő letételéről, hogy így az itteni észrevételek figyelembevételével elkészített tervezet tárgyalás végett a zsinat plénuma elé bocsáttassék. Abban a meggyőződésben van a bizottság, hogy 3—4 hónap a javaslatoknak ily módon való előkészítésére elégséges lesz és a zsinat a jövő év közepén az érdemi munkát már megkezdheti. Természetes, hogy a zsinat tagjainak a jövő évi január hónapban való összehívása pusztán csak a megalakulás formaságaira és az egyes bizottságok kiküldésére szorítkoznék. (A Reformátusok Lapjából.)

A kalotaszegi egyházmegye

okt. 24-én tartotta évi rendes közgyűlését Bánffyhunyadi. A gyűlést megelőző istentiszteleten Köbölös Endre körösfői lelkésztestvérünk beszélt a II. kir. II. 19—21. alapján igen tartalmasan. A gyűlés a szokásos jelentések kapcsán minden egyházközségre kötelezően kimondotta vasárnapi iskola-beállítását s ezzel összefüggésben hangot nyert az az óhaj, hogy olyan helyekre, ahol semmiféle magyar tannyelvű iskola nincs, szükséges volna olyan kézikönyv kiadása, aminek segítségével a vezetők a magyar olvasásra tudnák megtanítani az iskolásokat. A 3137—928. sz. ig. tan. körlevélre válaszolva kimondotta, hogy az egyházi tisztviselőknek egyesületekbe való tömörülését anyaszentegyházunkra nézve nem tartja károsnak s kéri a 79—1923. sz. ker. jkv. megsemmisítését. Valóban az ilyen megkötések jók lehetnek autoritár részére, de nem a Kálvin egyházában. Ahol nincs szabadság, ott nincs Isten Szentlelke, még ha konferencián mondják is ki az ellenkező sentenciát. Ez nem zárja ki a legszigorubb egyházfegyelmet se, aminek anyaszentegyházunkba való bevezetésére az egyetemes adótárgyalásánál határozott és erélyes szavakat hallottunk. A laza összevisszaságnak csak ez lehet egyetlen ellenszere. A testvéri megértés és szeretet jegyében lefolyt

gyűlés az esperes éltetésével d. u. 3 órakor ért véget.

Háromszéki reformátusok a brassói kereskedelmi iskoláért. Háromszék-vármegye négy református egyházmegyéjének vezető-férfiai teljes számmal jelentek meg a brassói egyházközség által e hó 2-ára összehívott értekezleten, amelyen elsősorban a felekezeti oktatást általában s azután a brassói ref. kereskedelmi iskola és a leány-internátus (Szeretetház) fenntartását vitatták meg. Az értekezleten dr. Szele Béla brassói főgondnok elnökölt s résztvettek négy egyházmegye esperesei és főgondnokai. A felekezeti oktatás anyagi kérdéseinek alapos megvitatása után az értekezlet dr. *Fábián* László indítványára egyhangulag kimondotta, hogy a brassói ref. felső kereskedelmi iskola fenntartását és iparos képző tagozattal való kibővítését elengedhetetlenül szükségesnek tartja. Felkéri az igazgatótanácsot, hogy az intézetet az egyházkerületi iskolák sorába vegye fel, illetve ennek a kérdésnek a tárgyalását a f. hó 24-én Kolozsváron tartandó egyházkerületi közgyűlés tárgysorozatába vegye fel. Egyben köriratban felhívja az értekezlet az egyházkerületi közgyűlés képviselőit a kérdésnek a közgyűlésen leendő pártolására. (Erdővidéki Hírlapból)

Egyházkerületi közgyűlés.

Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése f. hó 24-re van össze-

hiva. A közgyűlés főbb tárgyai az évi jelentéseken, ifju lelkészek felszentelésén és választásokon kívül: jelentés a szászvárosi kollégium új épületének eladásáról, előterjesztés árvaház alapítás ügyében, jelentés a diakomissza képzés, új agendás könyv és új elemi iskolai vallástani tanterv ügyében. Az egyházközségi közgyűléssel kapcsolatban ülésezni fog a püspöki szék, az igazgató tanács, a tanügyi és belmissziói

bizottság és az egyházkerületi bírósága. Ugyanakkor fog végbemenni az egyházkerületi Nőszövetség megalakulása is.

Lelkészválasztás. A sóváradi (bekecsalji egyházmegye) népes és szép multu gyülekezet 25 pályázó közül *Máté* Elek bonchidai lelkésztestvérünket választotta meg. Istennek gazdag áldását kérjük úgy a gyülekezet, mint elhívott új lekipásztora számára!

